

Llums i silencis

Luces y silencios

La Barcelona de Frederic Lloveras

AQUAREL·LES. 1953-1959

Llums i silencis

Luces y silencios

La Barcelona de Frederic Lloveras

AQUAREL·LES. 1953-1959

Sumari

9	Una visió pictòrica de la ciutat	38	Plaça de l'Univers
11	Una visión pictórica de la ciudad	40	Avinguda de la Reina Maria Cristina
<hr/>			
14	Panoràmica des de Montjuïc	42	Carrer de Sant Pau
16	Panoràmica del port	44	Carrer de l'Hospital / Plaça del Canonge Colom
18	El port amb Montjuïc al fons	46	Jardins de Rubió i Lluch
20	Plaça de les Drassanes	48	Plaça del Pedró
22	Passeig de Josep Carner	50	Plaça de Joan Amades
24	Plaça del Portal de la Pau	52	Plaça de Castella
26	Plaça del Duc de Medinaceli	54	La Rambla
28	Plaça de Raquel Meller	56	Plaça del Teatre
30	Avinguda del Paral·lel	58	Plaça del Teatre
32	Mercat de Sant Antoni	60	Plaça Reial
34	Plaça d'Espanya banda muntanya	62	La Rambla / Nou de la Rambla
36	Plaça d'Espanya de cara a Montjuïc	64	Carrer Nou de la Rambla
		66	Pla de la Boqueria

68 La Rambla
70 La Rambla
72 La Rambla
74 La Rambla
76 Plaça de la Vila de Madrid
78 Avinguda del Portal de l'Àngel
80 Carrer de Petritxol
82 Plaça del Pi
84 Plaça de Sant Jaume
86 Pati dels Tarongers
88 Plaça de Sant Just
90 Carrer del Veguer
92 Plaça del Rei
94 Carrer de la Pietat
96 Carrer del Bisbe
98 Plaça Nova
100 Avinguda de la Catedral
102 Carrer de l'Argenteria
104 Carrer de les Caputxes
106 Fossar de les Moreres
108 Passeig del Born
110 Carrer de Montcada

112 Carrer del Rec/Bonaire
114 Plaça Comercial
116 Plaça de Pons i Clerch
118 Plaça de Sant Agustí Vell
120 Estació de França
122 Pla de Palau
124 Pla de Palau
126 Avinguda del Marquès de l'Argentera
128 Via Laietana
130 Plaça de l'Àngel
132 Plaça de Ramon Berenguer el Gran
134 Plaça d'Antoni Maura
136 Avinguda de Francesc Cambó
138 Carrer d'en Giralt el Pellisser
140 Carrer de Sant Pere Més Alt
142 Via Laietana
144 Plaça d'Urquinaona
146 Plaça de Catalunya
148 Plaça de Catalunya
150 Plaça de la Universitat
152 Plaça de la Universitat
154 Gran Via de les Corts Catalanes

156 Passeig de Gràcia
158 Carrer d'Aragó
160 Rambla de Catalunya
162 Plaça del Cinc d'Oros
164 Jardins de Salvador Espriu
166 Parc de la Ciutadella
168 Parc de la Ciutadella
170 Passeig de Pujadas
172 Passeig de Lluís Companys
174 Estació del Nord
176 Gran Via de les Corts Catalanes
178 Passeig de Sant Joan
180 Passeig de Sant Joan
182 Avinguda de Gaudí
184 Avinguda Diagonal
186 Jardins del Doctor Duran i Reynals

188 Plaça de Francesc Macià
190 Camp Nou
192 Avinguda Diagonal
194 Plaça de Lesseps
196 Park Güell
198 Viaducte de Vallcarca
200 Vista des del Putxet
202 Plaça de la Bonanova
204 Plaça de Sarrià
206 Monestir de Pedralbes
209 Frederic Lloveras, testimoni d'una època
211 Biografia
211 Semblança
213 Frederic Lloveras, testigo de una época
215 Biografia
215 Semblanza

Passeig de Colom, 1953

Una visió pictòrica de la ciutat

Lluís Permanyer

Aquest llibre és fruit de la tenacitat de dos apassionats: Joan B. Visa, un amant de la cultura i un col·leccionista que quan s'enamorava no es controlava, i Frederic Lloveras, que no parava de recrear Barcelona.

No n'hi ha prou amb aquest breu comentari per comprendre l'acció de simplement comprar una obra com la que aquí s'aplega, de poder sospitar que només calia tenir els diners per fer-ho, com passa malauradament massa sovint. Primer, doncs, hem de recordar un perfil empresarial que li permetia dur a terme accions com ser cofundador, el 1927, d'Haugron Cientifical (Floïd) i president executiu fins a la data de la seva defunció, el 1972, a més d'altres projectes.

Però en aquest cas la capacitat econòmica tampoc permet imaginar el seu perfil de col·leccionista. I cal saber, per tant, que més que client dels galeristes, artistes, llibreters, n'era amic.

Lloveras va realitzar la majoria d'aquestes aquarel·les durant els anys cinquanta, però ja s'havia donat a conèixer a mitjan anys quaranta a la Sala Gaspar.

Segurament Visa va començar a admirar l'estil personal i la tècnica afinada d'un artista que aviat va fer de Barcelona el seu tema. I que hi va trobar un públic enfervorit. Aquest conjunt té avui encara més interès que quan va iniciar la sèrie.

A més de la vàlua artística s'hi afegeix ara un inqüestionable valor documental. Ha passat a ser la crònica ciutadana duta a terme amb els pinzells, que li atorguen la mateixa fiabilitat informativa que pot oferir la fotografia i encara més que la ploma.

És cert que veiem un Lloveras seduït pel pintoresquisme inqüestionable que ofereixen tants carrers i tants records i tantes places de la ciutat, que ens brinda des d'aquest punt de vista el que els clàssics captaven amb més o menys encert. I els noms que es podrien esmentar són nombrosos, no solament d'aquí sinó també d'arreu que es van sentir atrets per l'espectacle urbà com, per exemple, el que Venècia va brindar a Canaletto, només per citar un referent màxim. No sorprèn, en aquest sentit, que hi hagi punts que s'han convertit en un tòpic indefugible; i no em refereixo a la catedral o a la Rambla, sinó al carrer Caputxes, davant

de la façana de Santa Maria del Mar, on la forma que prenen els encaixos de diverses cases crea uns volums inversemblants i l'efecte d'una intensitat inesperada. Està considerat com el tema més dibuixat, més pintat i més fotografiat. El que sorprèn, però, és que Lloveras ens aporti la seva mirada encuriosida, que li permet mostrar-nos també parts de la Barcelona perifèrica o moderna, com un Camp Nou acabat d'inaugurar. També en aquestes obres ha sabut trobar l'angle adequat, la paleta original i la llum atractiva per oferir un resultat innovador i encertat. L'artista, davant d'aquests desafiaments es mostra, no obstant, valent i segur d'ell mateix. M'ha cridat l'atenció que l'aigua sigui sovint present a terra, malgrat que plou poc. És un recurs que li permet treballar una gamma de colors i de reflexos en uns espais grans que podrien quedar massa neutres o banals. Em recorda la manera de fer dels directors de cinema que plantegen nocturns

amb llambordes o asfalt acabats de regar per introduir una lluminositat que es faci mirar.

Però l'enriquiment que avui té aquest conjunt d'aquarel·les és el que ve donat pel pas del temps. Durant tants decennis Barcelona ha canviat força i aquestes obres ens ofereixen una informació valuosa sobre com era llavors la ciutat. Si ens les mirem amb atenció i amb curiositat hi descobrirem una quantitat de detalls que constitueixen un testimoni verídic de com era tot allò, si guin tramvies, pedres, vestits, autobusos a l'anglesa, carros, fanals, racons, arbres, fonts. També hi són presents, i s'agraeix, la visió tan personal de Lloveras i unes variacions tècniques que s'adapten al tema o a la passió viscuda en aquell moment.

Ras i curt, un conjunt que mereixia ser conegut.

Una visión pictórica de la ciudad

Lluís Permanyer

Este libro es fruto de la tenacidad de dos apasionados: Joan B. Visa, un amante de la cultura y un coleccionista que cuando se enamoraba no se controlaba, y Frederic Lloveras, que no paraba de recrear Barcelona.

No basta este breve comentario para comprender la simple acción de comprar una obra como la que aquí se reúne, de poder sospechar que tan solo era necesario tener el dinero para hacerlo, como sucede desgraciadamente demasiado a menudo. Así pues, primero tenemos que recordar un perfil empresarial que le permitía realizar acciones como ser cofundador, en 1927, de Haugron Cientifical (Floïd) y presidente ejecutivo hasta la fecha de su defunción, en 1972, además de otros proyectos.

Pero en este caso la capacidad económica tampoco permite imaginar su perfil de coleccionista. Y hay que saber, por lo tanto, que más que cliente de los galeristas, artistas, librerías, era amigo suyo.

Lloveras realizó la mayoría de estas acuarelas en los años cincuenta, pero ya se había dado a conocer a mediados de los años cuarenta en la Sala Gaspar.

Seguramente Visa empezó a admirar el estilo personal y la afinada técnica de un artista que pronto hizo de Barcelona su tema. Y que encontró un público enfervorizado. Este conjunto tiene hoy todavía más interés que cuando inició la serie.

Además de la valía artística, se le añade ahora un incuestionable valor documental. Ha pasado a ser la crónica ciudadana realizada con los pinceles, que le otorgan la misma fiabilidad informativa que puede ofrecer la fotografía y todavía más que la pluma.

Es cierto que vemos a un Lloveras seducido por el pintoresquismo incuestionable que ofrecen tantas calles y tantos recuerdos y tantas plazas de la ciudad, que nos brinda desde este punto de vista lo que los clásicos captaban con mayor o

menor acierto. Y los nombres que se podrían mencionar son numerosos, no solo de aquí sino también de todo el mundo que se sintieron atraídos por el espectáculo urbano como, por ejemplo, el que Venecia brindó a Canaletto, por citar únicamente un referente máximo. No sorprende, en este sentido, que haya puntos que se han convertido en un tópico insoslayable; y no me refiero a la catedral o a la Rambla, sino a la calle Caputxes, frente a la fachada de Santa Maria del Mar, donde la forma que adquieren los encajes de varias casas crea unos volúmenes inverosímiles y el efecto de una intensidad inesperada. Está considerado como el tema más dibujado, más pintado y más fotografiado. Pero lo que sorprende es que Lloveras nos aporte su mirada curiosa, que le permite mostrarnos también partes de la Barcelona periférica o moderna, como un Camp Nou recién inaugurado. También en estas obras ha sabido hallar el ángulo adecuado, la paleta original y la luz atractiva para ofrecer un resultado innovador y acertado. El artista, ante estos desafíos se muestra, no obstante, valiente y seguro de sí mismo. Me ha llamado la atención que el agua esté a menudo presente en el suelo, aun cuando aquí

llueve poco. Es un recurso que le permite trabajar una gama de colores y de reflejos en unos espacios grandes que podrían quedar excesivamente neutros o banales. Me recuerda la manera de proceder de los directores de cine que plantean nocturnos con adoquines o asfalto recién regados para introducir una luminosidad que atraiga la mirada.

Pero el enriquecimiento que hoy tiene este conjunto de acuarelas es el que viene dado por el paso del tiempo. A lo largo de tantos decenios Barcelona ha cambiado mucho y estas obras nos ofrecen una información valiosa sobre cómo era entonces la ciudad. Si las miramos con atención y curiosidad descubriremos en ellas una cantidad de detalles que constituyen un testimonio verídico de cómo era todo aquello, sean tranvías, piedras, trajes, autobuses a la inglesa, carros, farolas, rincones, árboles, fuentes. También están presentes, y es de agradecer, la visión tan personal de Lloveras y unas variaciones técnicas que se adaptan al tema o a la pasión vivida en aquel momento.

Simple y llanamente, un conjunto que merecía ser conocido.

Aquarelles de Barcelona
de Per
Llovera
colleccio Particular
de
Joan B. Visa

Panoràmica des de Montjuïc

Panorámica desde Montjuïc

— 1955 —

Avui, el tram del passeig de Colom comprès entre la plaça del Portal de la Pau i Montjuïc s'anomena Josep Carner, poeta que, com tants altres barcelonins, es trobava en aquells moments a l'exili fugint del franquisme. Uneix la ciutat amb el port i hi són presents edificis clau en el vincle històric de la ciutat amb el mar com les Drassanes Reials o la Duana.

La lenta recuperació del port a la postguerra, després de quedar molt malmès pels bombardeigs aeris que va patir durant la Guerra Civil, també va significar, malgrat la fèrria dictadura, el ressorgiment de l'esperit cosmopolita tan íntimament associat a les ciutats portuàries, territoris d'intercanvi de persones, de mercaderies, de llengües, de costums, d'idees...

Hoy, el tramo del paseo de Colom comprendido entre la plaza del Portal de la Pau y Montjuïc se denomina Josep Carner, poeta que, como tantos otros barceloneses, se encontraba en aquellos momentos en el exilio huyendo del franquismo. Une la ciudad con el puerto y en él están presentes edificios clave en el vínculo histórico de la ciudad con el mar como las Reales Atarazanas o la Aduana.

La lenta recuperación del puerto en la posguerra, después de quedar muy afectado por los bombardeos aéreos que sufrió durante la Guerra Civil, también significó, pese a la férrea dictadura, el resurgir del espíritu cosmopolita tan íntimamente asociado a las ciudades portuarias, territorios de intercambio de personas, de mercancías, de lenguas, de costumbres, de ideas...

Panoràmica del port

Panoràmica del puerto

— 1955 —

Les torres de Jaume I i de Sant Sebastià formen part del transbordador del port, que uneix Miramar i la Barceloneta. S'havia d'inaugurar el 1929, coincidint amb l'Exposició Internacional, però no es va enllestir fins a dos anys més tard.

Els estralls de la Guerra Civil el van deixar inutilitzable. En el moment de pintar la imatge se n'havien tret els cables per iniciar la restauració i la posterior posada en marxa, que no es va produir fins a 1963. A partir de llavors, les seves vagonetes dominen el cel d'aquesta banda del port.

Las torres de Jaume I y de Sant Sebastià forman parte del transbordador del puerto, que une Miramar y la Barceloneta. Tenía que haberse inaugurado en 1929, coincidiendo con la Exposición Internacional, pero no se terminó hasta dos años más tarde.

Los estragos de la Guerra Civil lo dejaron inutilizable. En el momento de pintar la imagen se habían retirado los cables para iniciar su restauración y posterior puesta en marcha, que no se produjo hasta 1963. A partir de entonces, sus vagonetas dominan el cielo de esta parte del puerto.

Alfred
57

El port amb Montjuïc al fons

El puerto con Montjuïc al fondo

— 1954 —

En una època en què al món occidental triomfava el motor d'explosió, pot estranyar un port de Barcelona encara curull de carros tirats per èquids i de pailebots motovelers. Les estretors de la postguerra, especialment la manca de combustible, van allargar la vida d'aquests tradicionals mitjans de transport de mercaderies terrestre i marítim. La recuperació econòmica dels anys seixanta va significar l'inici de la seva desaparició definitiva.

En una época en la que en el mundo occidental triunfaba el motor de explosión, puede extrañar un puerto de Barcelona todavía rebosante de carros tirados por équidos y de pailebotes motoveleros. Las estrecheces de la postguerra, especialmente la carencia de combustible, alargaron la vida de estos tradicionales medios de transporte de mercancías terrestre y marítimo. La recuperación económica de los años sesenta significó el inicio de su desaparición definitiva.

Plaça de les Drassanes

— 1956 —

Una línia fèrria urbana connectava l'estació del Morrot, encara existent als peus de Montjuïc, amb la de França. Mitjançant altres ramals, els trens de mercaderies podien carregar i descarregar en diversos molls del port.

El genial cineasta nord-americà Orson Welles, hispanòfil convençut, va incloure la visió d'aquest pesant ferrocarril exhalant fum entre les cases i els vianants en una seqüència del seu film *Mister Arkadin*, rodat aquí el 1954. Però a la pel·lícula *Barcelona* interpreta un altre paper, concretament el de la ciutat de Nàpols.

Una línea férrea urbana conectaba la estación del Morrot, todavía existente a los pies de Montjuïc, con la de Francia. Mediante otros ramales, los trenes de mercancías podían cargar y descargar en varios muelles del puerto.

El genial cineasta norteamericano Orson Welles, hispanófilo convencido, incluyó la visión de este pesado ferrocarril exhalando humo entre las casas y los peatones en una secuencia de su película *Mister Arkadin*, rodada aquí en 1954. Pero en la película *Barcelona* interpreta otro papel, concretamente el de la ciudad de Nápoles.

